

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження

Абрамович Вероніки Євгеніївни

«Професійна підготовка лікарів загальної практики у Франції в сучасних умовах»,

подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Актуальність рецензованого дисертаційного дослідження полягає у тому, що вирішення проблеми підвищення якості підготовки сімейних лікарів в Україні загострилась в останнє 10-річчя в зв'язку з державною політикою повного переведення амбулаторної допомоги на засади сімейної практики. Проблема охорони здоров'я та рівня розвитку медицини в Україні залишається однією з найбільш актуальних протягом усього періоду незалежності нашої держави. Серед головних завдань модернізації вітчизняної системи охорони здоров'я є підвищення мотивації медичного персоналу, якості обслуговування населення в закладах сімейної практики й до- та післядипломної медичної освіти відповідно до європейських стандартів. Проте, досі не розроблено такої системи підготовки сімейних лікарів, яка б у повному обсязі відповідала міжнародним нормам і вимогам та національним потребам. Ось цю наукову проблему й вирішує здобувачка у своїй дисертаційній роботі.

Дисертацію виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри педагогічної майстерності Київського міжнародного університету «Зміст і сучасні інтерактивні технології ступеневої освіти дітей і дорослих згідно з державними стандартами освіти України» (державний реєстраційний номер 01040006164) та в контексті науково-дослідної роботи кафедри іноземних мов Національного медичного університету імені О. О. Богомольця «Комплексний контроль рівня сформованості лінгвістичної

компетенції майбутніх медиків» (державний реєстраційний номер 0112U001409).

Положення наукового апарату дисертаційної роботи в цілому визначено вірно.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що *вперше* визначено головні тенденції розвитку і модернізації медичної освіти у Франції (*загальні*: систематизація і стандартизація, демократизація, глобалізація, інтеграція і гуманізація – та *специфічні*: регіоналізація, плюридисциплінарність, прозорість і гнучкість, уніфікація, інформатизація, професіоналізація із загальної практики); виявлено особливості професійної підготовки лікарів загальної практики на медичних факультетах Франції в сучасних умовах (прозора і демократична система державного контролю над селекцією претендентів та розподілом випускників вищої медичної освіти; підтримання автономії університетів; блочно-модульна модель побудови навчальної програми з ранньою інтеграцією практичної підготовки; активізація навчальної діяльності студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій на засадах компетентнісного і особистісно зорієнтованого підходів; сприяння ґрунтовній науково-дослідній підготовці; упровадження заходів з підвищення значущості спеціальності «Загальна практика»); з'ясовано складники змісту освітньо-професійних програм підготовки, розкрито зміст і структуру, форми та методи навчання і оцінювання на до- та післядипломному етапах професійної підготовки лікарів загальної практики; визначено можливості імплементації французького досвіду у професійну підготовку сімейних лікарів у вищих медичних навчальних закладах України;

уточнено сутність ключових понять дослідження: «лікар загальної практики / сімейний лікар», «загальна практика» (як університетська спеціальність та сфера професійної діяльності), «компетенція лікаря», «довідник спеціальності» (з визначенням термінів, що в ньому застосовуються), «компетенція»; параметри, принципи, характеристики, концепти, компетенції і модель формування змісту професійної підготовки, а

також специфіку професійної діяльності лікаря загальної практики (вимоги, функції, роль, завдання, обов'язки, умови сертифікації лікаря і процедури авторизації медичної практики, кадрове забезпечення і види діяльності фахівців) у системі охорони здоров'я Французької Республіки; особливості підготовки лікарів загальної практики / сімейної медицини в Україні, позитивні здобутки реформування вищої медичної освіти (впровадження положень Болонського процесу (ступневисть, модульна і кредитно-трансферна система підготовки), ліцензійних інтегрованих іспитів, наскрізної програми зі спеціальності «Загальна практика / сімейна медицина») та проблеми, що перешкоджають забезпеченню якісної професійної підготовки вітчизняних сімейних лікарів (недосконала система формування державного замовлення на підготовку лікарів, відбору абітурієнтів та розподілу випускників; застарілі галузеві стандарти та навчальна програма; недостатність наукових досліджень і доказової бази спеціальності; обмежений термін навчання в інтернатурі тощо);

подальшого розвитку набули положення щодо напрямів модернізації системи професійної підготовки сімейних лікарів в Україні згідно з європейськими та міжнародними стандартами на основі вивчення досвіду Франції, основних тенденцій розвитку вищої медичної освіти у Франції та Україні; розширено відомості про зарубіжний досвід професійної підготовки лікарів загальної практики/сімейних лікарів; уведено в науковий обіг матеріали, що забезпечують оптимізацію професійної підготовки лікарів загальної практики в університетах Франції (компоненти довідника спеціальності, навчальні програми і плани тощо).

Результати дослідження впроваджено у навчальний процес Київського міжнародного університету (довідка № 400 А від 28.10.2016 р.), Одеського національного медичного університету (акт від 26.10.2016 р.), Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (акт № 256 від 20.10.2016 р.), Національного медичного університету імені О. О. Богомольця (довідка № 120/9-242 від 23.03.2016 р.), Київського

медичного університету УАНМ (акт № 03/237 від 23.12.2016 р.).

Достовірність результатів дослідження забезпечена методологічною та теоретичною обґрунтованістю вихідних концептуальних положень; використанням комплексу методів дослідження, адекватних об'єкту, предмету, меті, завданням дослідження; порівняльним аналізом документальних матеріалів з метою пошуку та визначення спільних і відмінних складових та для обґрунтування практичних рекомендацій щодо реалізації перспективного французького досвіду.

Апробація результатів дослідження здійснювалася у виступах на 9 міжнародних та 2 всеукраїнських конференціях.

У своєму дисертаційному дослідженні здобувачка вивчила історичні та суспільно-політичні передумови становлення і розвитку медичної освіти у Франції; визначила головні тенденції розвитку і модернізації системи вищої медичної освіти сучасної Франції; з'ясувала особливості та основні сфери і функції професійної діяльності лікарів загальної практики в системі охорони здоров'я Франції; проаналізувала структурні компоненти, особливості організації, зміст, форми і методи професійної підготовки лікарів загальної практики у Франції на до- та післядипломному етапах навчання; здійснила порівняльний аналіз професійної підготовки лікарів загальної практики на до- та післядипломному етапах вищої медичної освіти у Франції і Україні та окреслила можливості імплементації французького досвіду в повний цикл професійної підготовки вітчизняних сімейних лікарів.

У своїй роботі В.Є. Абрамович на основі науково-педагогічного аналізу вітчизняних та західних досліджень з проблеми професійної підготовки лікарів у Франції стверджує, що процес становлення французької медичної освіти характеризується кельтськими та греко-римськими традиціями, офіційною інституалізацією галузі під впливом християнства та суспільно-політичних процесів становлення Франції як держави; зміною структури та вимог до вищої медичної освіти; реорганізацією медичної освіти та структури медичної професії після Французької революції, становленням

«Загальної практики» як окремої галузі на рівні з іншими напрямками медичної підготовки.

У своєму дослідженні В.Є. Абрамович вивчає загальну структуру, організаційно-процесуальні аспекти та дидактичні принципи до- і післядипломної професійної підготовки лікарів загальної практики у Франції в сучасних умовах та робить висновок, що головними характерними особливостями французької системи відбору та зарахування кандидатів на медичних факультетах є запровадження загального для всіх напрямків першого курсу Загального першого курсу медичної освіти та застосування державного інструменту контролю кількості студентів, який сприяє підвищенню якості їхньої подальшої підготовки. Головним принципом вищої медичної освіти у Франції є орієнтація на значну за обсягом ранню практичну підготовку студентів, які мають можливість із другого курсу отримати практичний досвід лікарняної роботи, що з кожним роком інтенсифікується. До того ж, французький уряд оплачує роботу студентів під час клінічного стажування і чергувань на другому циклі, що слугує мотивацією для підвищення ступеня їхньої зацікавленості у власній професійній підготовці.

Особливо цінним, на нашу думку, є Розділ 3 дисертації, в якому обґрунтовуються можливості реалізації французького прогресивного досвіду професійної підготовки сімейних лікарів в університетах України. Зокрема авторкою визначено пріоритетні напрями використання прогресивного досвіду Французької Республіки у професійній підготовці сімейних лікарів України на загальнодержавному і галузевому рівнях, та на рівні навчальних закладів.

У сукупності наукові положення та практичні результати рецензованого дослідження розв'язують важливу науково-прикладну проблему теорії і методики професійної освіти з підготовки висококваліфікованих фахівців та удосконалення науково-педагогічної діяльності.

В цілому, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, слід відмітити ряд дискусійних положень та зауважень до змісту роботи:

1. Підрозділ 1.1 «Становлення медичної освіти у Франції» присвячено історичному аспекту розвитку медицини в античному світі та на території сучасної Франції починаючи з VI ст. до н.е. та до середини XX ст. н.е., що на нашу думку є некоректним, оскільки охоплює період у 2 600 років та є дисонансним по відношенню до теми дослідження «Професійна підготовка лікарів загальної практики у Франції в сучасних умовах».

2. У першому розділі логічним було б визначити стан вивчення проблеми професійної підготовки лікарів у Франції вітчизняними науковцями.

3. Підрозділ 1.3 «Характеристика спеціальності «Загальна практика» в системі охорони здоров'я Французької Республіки» логічно було б розмістити у Розділі 2 «Організаційно-педагогічні засади професійної підготовки лікарів загальної практики у Франції».

4. Порівняльний аналіз професійної підготовки лікарів загальної практики у Франції та підготовки фахівців за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина» в Україні неможливо здійснити якісно без визначення спільних та відмінних рис такої підготовки. Це дослідження тільки виграло б, якби в Розділ 3 було б внесено відповідний підрозділ, наприклад «Спільне й відмінне в системі професійної підготовки лікарів загальної практики у Франції та в Україні».

5. У переліку умовних позначень є некоректні переклади та тлумачення (с.4, 7, 10).

6. В англійському варіанті анотації до автореферату дослідниця вживає термін «vocational training» (середня професійна освіта, професійно-технічна освіта) замість «professional preparation» (професійна підготовка). На наше переконання вживання терміну «professional preparation» є більш коректним по відношенню до системи вищої освіти.

7. У тексті дисертації трапляються деякі мовні помилки та стилістичні огріхи.

Зазначені зауваження є частково дослідницькими й істотно не впливають на зміст та якість рецензованого дисертаційного дослідження.

Дисертаційне дослідження Абрамович В.Є., основні наукові положення якого висвітлені у 21 науковій та науково-методичній праці дисертантки, та отримані автором науково обґрунтовані результати засвідчують ефективність проведеного дослідження.

Таким чином, є всі підстави стверджувати, що дисертація Абрамович Вероніки Євгеніївни **«Професійна підготовка лікарів загальної практики у Франції в сучасних умовах»** відповідає пп. 9, 11-15 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 щодо кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,

доктор педагогічних наук, професор

С.І.Шандрук

Підпис професора Шандрук С.І. підтверджую.

Ректор

Кіровоградського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка

О.А.Семенюк